

ГАЗЕТА

КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

COGNOSCERE. DOCERE. ERUDIRE.

Видається з 1 січня 1817 року

Випуск 6 від 29 березня 2024 року

*Всесвітні, Каразінський і люди,
які вітілюють мрії в життя, які вміють замалювати зорі...*

Колонка ректора

СВІТЛО – ВСЕРЕДИНІ НАС!

Мужню силу хоч похилить горе,

Та не зломить, в підлість не поверне;

Так і свічку хоч схили додолу,

Свого світла вниз вона не зверне.

Іван Франко

У перший місяць весни перед нами знову постали серйозні виклики. Через обстріли ворога незламний Харків залишився без електроенергії. Блекаут перервав наш звичний ритм життя, проте й вчергове довів нашу єдність та вміння швидко адаптуватися до нових, навіть найскладніших, умов.

Як і завжди, каразінська спільнота в єдності та порозумінні здолала цей виклик. Нам вдалося забезпечити безперервність освітнього процесу, врахувавши при цьому потреби кожного члена нашої великої університетської родини. І я вчергове щиро дякую всім каразінцям за незмінну взаємопідтримку, згуртованість та стійкість!

Символічно, що долаючи наслідки блекауту, ми відзначаємо 130 років від дня народження науковця, який досліджував світло та зорі, та ректора Харківського університету під час Другої світової війни – Миколи Барабашова. Ця постать закарбована в літописі історії Каразінського як людина, яка несла світло всередині себе та була прикладом для багатьох колег, студентів та однодумців.

Як свого часу Микола Барабашов, так і ми, всі українці та харківці зокрема, в цей непростий час несемо світло всередині себе. Це світло – невичерпне джерело енергії, яка дозволяє нам продовжувати боротьбу, зростати та розвиватися. Саме завдяки цьому світлу нас не здолати жодним блекаутом.

Світло всередині тих, хто бореться до останнього та віддає всі свої сили заради найвищої мети.

Світло всередині тих, хто допомагає близьким, рідним та всім, хто цього потребує.

Світло всередині тих, хто щиро та самовіддано любить. Свою країну. Своє місто. Свою справу. Людей, які поряд.

Світло всередині тих, хто вірить. У справедливість, у перемогу добра, у щасливе майбутнє.

Світло всередині тих, хто не втрачає надії та дарує надію іншим. Навіть в

найтемніші часи, навіть за найтяжчих умов.

Світло всередині кожного та кожної з нас! Бо ми боремося, допомагаємо, любимо, віримо та сподіваємося! Плекаємо світло в собі й даруємо його іншим! Єднаємося та разом долаємо всі перешкоди!

*Професор Тетяна КАГАНОВСЬКА,
ректор університету.*

Рейтинги

КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ — ПЕРШИЙ СЕРЕД УКРАЇНСЬКИХ ЗВО В РЕЙТИНГУ HE HIGHER EDUCATION RANKING

Каразінський університет увійшов до академічного рейтингу HE Higher Education Ranking, посівши друге місце в загальному рейтингу й перше місце серед 15 українських університетів. Загалом до рейтингу увійшли 303 заклади вищої освіти з Болгарії, Грузії, Молдови, Марокко, Німеччини, Румунії, Саудівської Аравії, Словенії, Туреччини, Угорщини та інших країн.

Рейтинг оцінює університети за 25 критеріями, серед яких: науково-дослідна робота, інтернаціоналізація, навчання впродовж життя, академічна свобода, сталий розвиток, соціальний та культурний вплив університету, академічна прозорість, футуристична концепція університету тощо.

Міжнародна діяльність

«СПІВПРАЦЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

Таку назву мала конференція, що проходила 13 березня 2024 року під патронатом та за участю віцепрезидента Євро-

пейського парламенту пані Еви Копач у Страсбурзькому університеті (Франція). Каразінський університет долучився до участі у конференції з європейської та української університетської співпраці.

Зустріч представників 15 українських університетів з іноземними партнерами було організовано за підтримки наших польських колег з Університету імені Адама Міцкевича (м. Познань, Польща).

Під час конференції були висвітлені основні напрями європейської та української міжуніверситетської співпраці для допомоги в нагальних потребах, спричинених агресією російської федерації, запланована довгострокова якісна співпраця у сфері освіти та досліджень, окреслені поточні результати та зобов'язання, проблеми та потреби, а також майбутні перспективи.

Події

ДО КАРАЗІНСЬКОГО ЗАВІТАЛА КООРДИНАТОРКА НАЦІОНАЛЬНОГО ЕРАЗМУС+ ОФІСУ В УКРАЇНІ СВІТЛАНА ШИТІКОВА

Каразінський університет є активним учасником грантової програми ЄС Еразмус+, у межах якої співпрацює з європейськими університетами задля розбудови та покращення якості освіти, взаємного обміну студентами, аспірантами, викладачами та співробітниками закладів вищої освіти. Для посилення обізнаності, візуальної доступності, ефективності та впливу міжнародних компонентів програми Еразмус+ у

сфері вищої освіти в Каразінському університеті відбулася зустріч з координатором Національного Еразмус+ офісу в Україні Світланою Шитіковою в змішаному форматі. Ця зустріч стала можливістю для каразінської спільноти дізнатися більше про особливості міжнародної мобільності та проектів співпраці, розвитку потенціалу, міжнародних альянсів для інновацій, поточних ресурсів і конкурсів у межах програми Еразмус+.

Пані Світлана також розповіла про правила та принципи роботи й фінансування за програмою Європейського Союзу, академічну мобільність для викладачів ЗВО і для здобувачів вищої освіти.

Протягом заходу каразінці отримали відповіді на всі поточні запитання та подякували за індивідуальний підхід і нагоду поспілкуватися особисто.

Текст: Маргарита МОРОЗ.

Фото: Валерія БОГІНЯ.

Події

КАРАЗІНСЬКИЙ ПОГЛИБЛЮЄ СПІВПРАЦЮ З КИЇВСЬКИМ НАЦІОНАЛЬНИМ УНІВЕРСИТЕТОМ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

18 березня у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка ректорка Каразінського університету Тетяна Кагановська зустрілася з ректором КНУ Володимиром Бугровим.

Під час зустрічі очільники обох закладів вищої освіти обговорили розвиток і поглиблення взаємодії у питаннях освітньої діяльності, проведення спільних наукових розробок, інтернаціоналіза-

цію та популяризацію досліджень. Також розглянули питання щодо розширення доступу до культурних надбань, задоволення потреб у сталому розвитку громадянського суспільства та підтримці ініціатив громад.

Сторони підписали договір про співпрацю, який, за словами Володимира Бугрова, офіційно закріплює багаторічне партнерство між університетами та дає поштовх до втілення нових спільних проектів на благо розвитку освіти й науки України.

Тетяна Кагановська зазначила: «Війна показала, наскільки близькими є наші університети. Ми по-новому відкрили для себе одне одного. Адже підтримка у ці складні часи неймовірно мотивує і допомагає долати всі виклики, які постають перед освітньою галуззю».

Профспілка діє

ЗВІТНЕ ЗАСІДАННЯ ПРОФСПІЛКОВОГО КОМІТЕТУ ПЕРВИННОЇ ПРОФСПІЛКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КАРАЗІНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

12 березня в Каразінському відбулося звітне засідання профспілкового комітету первинної профспілкової організації університету. До складу президії увійшли голова Харківської обласної організації профспілки працівників освіти і науки України Лідія Дулуб, ректор Каразінського університету Тетяна Кагановська, голова первинної профспілкової організації університету Анатолій Голтвянський, заступник голови Олександр Лебідь, голова ревізійної комісії Надія Хруслова.

Присутні вшанували пам'ять загиблих унаслідок російської агресії хвилиною мовчання.

У межах засідання відбулося нагородження членів профспілки та працівників університету, які беруть активну участь у роботі організації. Зокрема, за високий професіоналізм, значний особистий внесок у розв'язання питань соціально-економічного захисту членів профспілки грамоти обласної організації профспілки працівників освіти і науки України та профспілкові виплати отримали:

- голова профбюро, директора центру контролінгу та адміністративного забезпечення навчаль-

но-наукового інституту «Інститут державного управління» Олена Гавриш;

- начальник відділу кадрів університету Олена Громико;
- директор центральної наукової бібліотеки університету Ірина Журавльова;
- провідний фахівець відділу кадрів університету Тетяна Козлітіна;
- директор центру документації університету Ірина Попій;
- директор університетської медіастудії Михайло Проценко;
- голова профбюро, завідувач лабораторії фізичного факультету В'ячеслав Скляр;
- голова профбюро, фахівець I категорії факультету комп'ютерних наук Віталіна Федоренко;
- голова ревізійної комісії профкому, начальник планово-фінансового відділу університету Надія Хруслова;

- заступник головного бухгалтера університету Олена Чуєва.

Звіт про роботу профспілкового комітету первинної профспілкової організації Каразінського університету за період з 11 квітня 2023 року до 12 березня 2024 року виголосив Анатолій Голтвянський.

Зі звітом про роботу ревізійної комісії первинної профспілкової організації Каразінського університету за період з 11 квітня 2023 року до 12 березня 2024 року виступила Надія Хруслова.

Відбулося обговорення результатів роботи первинної профспілкової організації Каразінського університету, протягом якого відзначили вагомість її діяльності на користь каразінської спільноти. Зокрема, ректор університету наголосила на тому, що профспілкова організація Каразінського університету є потужною допомогою та надійною підтримкою університетської родини, і це особливо відчутно у складних реаліях сьогодення.

Текст: Маргарита МОРОЗ.

Фото: Юлія ГАЙДЕНКО.

Перевибори

НОВИЙ ГОЛОВА ПРОФСПІЛКИ

7 березня — важливий день для Профспілки студентів, аспірантів і докторантів Каразінського!

На звітно-виборній конференції первинної профспілкової організації студентів, аспірантів і докторантів профспілчани не лише поділилися успішними досягненнями за останні чотири роки, але й обрали нового голову. За результатами конференції новим головою було обрано Олександра Пелюха, також оновлено склад ревізійної комісії та профспілкового комітету, щоб ще ефективніше працювати на користь студентів університету.

Газета Каразінського університету висловлює вдячність неймовірній та багатогранній лідерці Дар'ї Бортникової за багаторічне утримання «високої планки» діяльності профспілкової організації, за підтримку та плідну співпрацю у стінах alma mater.

До слова, Дар'я Бортникова у 2012 році закінчила соціологічний факультет Каразінського університету за спеціальністю «Соціологія, реклама та зв'язки з громадськістю». Активну профспілкову діяльність почала ще на другому курсі, як голова профспілки соціологічного, згодом профспілкового комітету студентів. Була профспілковим стипендіатом, інструктором із основної діяльності профкому, заступником голови первинної профспілкової організації студентів,

аспірантів і докторантів. І завжди працювала в режимі non-stop, горіла своєю справою!

Віримо у плідну співпрацю з новообраним головою. Сподіваємося, що наступник Олександр Пелюх гідно про-

довжуватиме потужні традиції студпрофкому, закладені ще С. Махновським та Д. Бортниковою.

Ліна ТИМАРСЬКА.

Візити

ВООЗ. ОСВІТНЯ ТА ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА

15 березня під час робочого візиту до Каразінського університету завітали представники українського та міжнародного офісу Всесвітньої організації охорони здоров'я.

На зустрічі був присутній доктор Фамі Ханна, експерт Департаменту психічного здоров'я та вживання психоактивних речовин штаб-квартири ВООЗ та співголова Референтної групи з ПЗПСП (психічного здоров'я та психосоціальної підтримки) Міжвідомчого постійного комітету.

Представники ВООЗ зустрілися з ректором університету Тетяною Кагановською та доцентом факультету психології, координатором Всеукраїнської програми ментального здоров'я в Харківській області Лілією Зотовою.

У межах візиту обговорили питання співпраці, важливості надання ментальної підтримки для співробітників і студентів університету, наявні в Каразінському проекти та центри з реабілітації, терапії та підтримки ментального здоров'я, необхідність введення ментального компонента в освітні програми. Представники ВООЗ запропону-

вали експертну підтримку в розробці освітніх програм та програм підтримки ментального здоров'я.

Протягом зустрічі відбувся маркетплейс за участі громадських організацій, міжнародних партнерів і волонтерів, а також обговорення програм підтримки: психосоціальна допомога, розванта-

ження, перенавчання та адаптація для ветеранів.

Проблема захисту ментального здоров'я є надзвичайно важливою, особливо під час війни. Дякуємо за підтримку ініціатив, спрямованих на забезпечення нагальних потреб соціуму!

Культура та мистецтво у час війни

ВІДКРИТТЯ ВИСТАВКИ

«ЦЕЙ НЕПОВТОРНИЙ ГЛИНОСВІТ»

12 березня в університетській Художній галереї імені Генріха Семирадського відбулося відкриття етнографічної оглядової виставки «Цей неповторний ГлиноСВІТ: керамічні вироби із зібрання відділу етнографії центру українських студій та краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна».

Гончарство традиційно мало найбільший попит серед місцевих занять українців. Асортимент керамічних виробів був досить багатим – побутовий та декоративний посуд, оздоблювальні плитки, кахлі, вироби скульптурної пластики тощо. У межах виставки увага сконцентрована на побутовому посуді та його найбільш уживаних різновидах: горщиках, мисках, глечиках, слоїках, ринках, друшляках, макітерках і пасківниках, які ще й зараз подекуди зустрічаються у сільській місцевості Слобідського краю. Експозиція доповнена рушниками, які походять зі Слобожанщини та деяких інших регіонів України. Під час відкриття заходу присутніх привітав радник ректора Каразінського університету, академік НАН України Віль Бакіров. Він відзначив важливу роль культури та мистецтва у суспільному житті й подякував організаторам за популяризацію українського народного декоративно-ужиткового мистецтва виставковими засобами. Начальниця відділу етнографії центру українських студій та краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька Ганна Шпорт детально розповіла про презентовані на виставці етнопредмети, історію їхнього походження, функціональне призначення. Доповідачка підкреслила, що деякі артефакти надійшли до зібрання уже в часи повномасштабної війни: вони були вивезені власниками з територій активних бойових дій, згодом передані до фондів відділу етнографії й таким чином збережені. Заступниця директора центру українських студій та краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька Ольга Вовк звернула увагу присутніх, що виставка символічно розпочала роботу в Шевченківські дні, коли Україна відзначає 210-річчя від дня народження Великого Кобзаря.

Директорка ОКЗ «Харківський організаційно-методичний центр туризму» Валентина Холодок підкреслила, наскільки важливим в умовах війни є збереження, дослідження і популяризація української культурної спадщини, яка щоденно перебуває під загрозою знищення. Вона наголосила, що нова виставка ще раз підкреслює незлам-

ний дух харків'ян, їхні прагнення до перемоги та відродження. Етнограф і фольклорист, професор Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» Михайло Красиков зауважив, що глина і вироби з неї завжди відігравали важливу роль у побуті українців, що відбилося в багатьох обрядах, прислів'ях, приказках тощо.

Вітаємо!

КАРАЗІНЦЯ ОЛЕКСІЯ АНДРЕЄВА НАГОРОДИЛИ МЕДАЛЮ «ЗА ВІДВАГУ»

Наказом від 1 березня справжньому патріоту України за відвагу, мужність та стійкість, проявлені при виконанні військового обов'язку по захисту України, в умовах, пов'язаних з ризиком

Університет щиро вітає Олексія з нагородою! Бажаємо міцності духу, витримки та безмежно дякуємо за службу та чекаємо на повернення до стін Каразінського університету!

для життя, сержанта Збройних сил України, співробітника Каразінського університету Олексія Андреева нагородили медаллю «За відвагу».

До повномасштабного вторгнення Олексій працював у відділі технічного забезпечення університетських подій Центру зв'язків з громадськістю Каразінського університету. З перших днів війни він став на захист нашої країни.

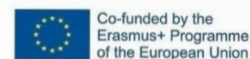
Візити

ПРОЄКТ ERASMUS+ «ІНТЕГРАЦІЯ ДУАЛЬНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В МОЛДОВІ ТА УКРАЇНІ/СООПЕРА»: ВІЗИТ ДО УНІВЕРСИТЕТУ ЛЕРІДИ

11–15 березня 2024 року відбувся навчальний візит у межах реалізації проекту Erasmus+ «Інтеграція дуальної вищої освіти в Молдові та Україні / СООПЕРА» в Університет Леріди, Іспанія. Під час візиту учасники ознайомилися з особливостями реалізації програм дуальної освіти Університету Леріди спільно з провідними бізнес-структурами регіону, серед яких одна з найбільших корпорацій в Іспанії – Агропродовольча корпорація Гіссона (для учасників візиту була організована екскурсія в компанію).

Також учасники поспілкувалися та обмінялися досвідом з представниками академічної спільноти, бізнес-структур, залучених до провадження освітньої діяльності за дуальною формою, здубавачами освіти.

Програма візиту також передбачала комунікацію з представниками компанії Ros & Rosa, відвідування науково-технологічної платформи співпраці університету та компанії Parc Agrobiotech

Lleida, де обговорено переваги та викили налагодження співпраці між різними стейкхолдерами у ході реалізації освітніх ініціатив.

Крім цього, відбулася зустріч з управлінським та академічним персоналом Університету Леріди, на якій обговорено наявні дослідницькі проекти, інстру-

менти залучення корпоративного сектору в реалізацію проєктів університету, а також досвід впровадження програми Industrial PhD.

Щиро дякуємо організаторам за цікаву і насичену програму та іншим партнерам за конструктивний діалог щодо фіналізації реалізації проєкту та обговорення подальших напрямів співпраці!

Аспірантура-2024

ЗАВІДУВАЧКА ВІДДІЛУ АСПІРАНТУРИ І ДОКТОРАНТУРИ НАТАЛІЯ ПЕТРЕНКО: «ЯКЩО ВИ ГОТОВІ ЗАХИЩАТИСЯ – МИ В ХАРКОВІ, МИ ПРАЦЮЄМО Й ГОТОВІ ДОПОМАГАТИ ТА КОНСУЛЬТУВАТИ»

Аспірантура – невіддільна частина Каразінського університету.

Сьогодні спілкуюся із завідувачкою відділу аспірантури і докторантури Наталією Петренко, аби дізнатися, як Каразінський університет впорався з викликами та новими реаліями часу.

– Пані Наталіє, з якими труднощами зіштовхнулася аспірантура Каразінського університету?

– Незважаючи на активні воєнні дії в Харківській області у 2022 році, аспірантура університету продовжувала працювати в штатному режимі: організовувати процес навчання аспірантів, створювати разові спеціалізовані вчені ради, проводити захисти дисертацій, формувати та видавати дипломи тим, хто вже захистив свої дослідження. Слід зазначити, що робота фахівців відділу ускладнилася не тільки через постійні обстріли та повітряні тривоги, понад 80 % аспірантів (наразі в аспірантурі Каразінського навчається понад 640 аспірантів) та їхні наукові керівники опинилися або за межами України, або за межами Харківської області. Більшість з них були розгублені, не було розуміння щодо того, як продовжувати дослідження та захищати дисертації в умовах війни. Тому потрібно було не тільки організувати навчання та дослідницьку роботу аспірантів, але й підтримувати психологічно, посилити їхню впевненість у тому, що все можливо, і що ми разом зможемо подолати всі труднощі.

Колектив аспірантури ухвалив рішення не залишати Харків, щойно з'явиться можливість, увійти в робочий режим офлайн. На запитання аспірантів та наукових керівників: «Чи можливі захисти в період воєнних дій?» ми відповідали: «Якщо ви готові захищатися – ми в Харкові, ми працюємо й готові допомагати та консультувати». Уже в грудні 2022 року відбувся перший захист дисертації на здобуття ступеня доктора наук в умовах війни.

Для підтримки зв'язку з аспірантами, докторантами, викладачами, науковими керівниками надано телефони й електронну пошту, створено телеграм-канали.

З метою організації навчального процесу аспірантів та проведення процедури захисту на сайті університету створено інформаційні сторінки «Аспірантура та докторантура», «Захисти докторів філософії», де надано всю актуальну інформацію й нормативні документи щодо підготовки аспірантів та подальшого захисту. Аспірантура надає постійні консультації в режимі як онлайн, так і офлайн.

Наразі ми вже навчилися жити в умовах війни. Але слід зазначити, що успіх аспіранта, – це колективна робота кафедр, факультетів, де відбувається підготовка аспіранта як науковця.

– Як університет підтримує аспірантів у здобутті необхідних ресурсів та доступу до інформації в умовах воєнних дій?

– Аспіранти мають право на академічну мобільність як за кордоном, так і в межах України, де можуть безперешкодно і в сприятливих умовах проходити навчання та проводити дослідження. Проводимо збори аспірантів, куди запрошуємо представників відділів, які сприяють такій мобільності.

– Чи можна навчатися в аспірантурі та одночасно працювати?

– Аспірантура – це місце навчання. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» аспіранти мають право працювати у вільний від навчання час.

– «Підводні камені» докторантури та аспірантури? Основне джерело складнощів, з якими стикаються каразінські здобувачі?

– Написання дисертації на здобуття ступеня доктора філософії – це вже складний процес, який вимагає від здобувача

постійної, систематичної, кропіткої роботи, а також формування певних якостей дослідника. Постійні зміни в порядку підготовки та атестації здобувачів третього освітньо-наукового ступеня доктора філософії є суб'єктивним фактором, який створює певні труднощі. Потрібно постійно слідкувати за новими нормативними документами, бути в полі цих змін. Труднощі виникають у процесі створення разових спеціалізованих вчених рад, багато формальних вимог, які іноді дуже складно виконати.

– Як університет взаємодіє зі студентами та аспірантами, які можуть перебувати в зоні конфлікту?

– Як уже було зазначено, аспірантура підтримує постійний зв'язок з усіма аспірантами та науковими керівниками, де б вони не перебували. Найголовніше – це бажання навчатися, проводити дослідження та захищатися.

– Пані Наталіє, яка кількість захистів за минулий рік?

– За 2023 рік створено 64 разові спеціалізовані вчені ради, відбулося 24 захисти, усі пройшли успішно.

– Які далі маєте плани?

– Щодо планів на майбутнє? Плануємо працювати далі. Сподіваємось на нашу перемогу у війні. Чекаємо повернення всіх аспірантів додому.

Анастасія ОДИНЕЦЬ.

Жінки в науці

ЖИТТЯ З МРІЄЮ ПРО КОСМОС.

АСТРОФІЗИКИНЯ, КАВАЛЕР ОРДЕНА ЗІРКИ ІТАЛІЇ

ОЛЕНА БАННІКОВА: «ЗАПУСКАТИ РАКЕТИ ТРЕБА НЕ НА МІСТА, А ДО МІСЯЦЯ І ДО МАРСУ...»

Олена Баннікова – членкиня Міжнародного Астрономічного Союзу та Європейського Астрономічного Товариства, кавалер Ордену Зірки Італії, професорка кафедри астрономії та космічної інформатики Каразінського університету, викладачка курсів: «Небесна механіка», «Космологія», «Гравітація: від Аристотеля до чорних дір», фокусується на тих галактиках, які мають у центрі активну надмасивну чорну діру.

На початку 2024 року пані Олена отримала вчене звання професорки. Ми мали честь поспілкуватися з нею та дізнатися про її науковий шлях, плани на майбутнє, джерела натхнення, спогади з початку війни.

Олена Баннікова завжди мріяла про космос, тому на запитання про вибір наукового шляху, без вагань відповіла, що ще у дитинстві вирішила бути астрономом та задалегідь обрала Каразінський університет.

– Пані Олено, вітаю вас зі званням професорки! Як для Вас розпочався цей рік? Над чим працює сьогодні, чому це важливо?

– Наразі я працюю в Італії – у Національному інституті астрофізики, астрономічній обсерваторії у Неаполі. Працюю над моделюванням центральних областей активних галактик – околиці надмасивних чорних дір. Це найпотужніші об'єкти у Всесвіті, природні лабораторії, які допомагають зрозуміти процеси, що відбуваються в сильних гравітаційних полях. Для дослідження цих об'єктів побудовано найбільші наземні та космічні телескопи, дані яких унікальні. Вони дають змогу зазирнути в саме серце галактик, і часто результати виявляються неочікуваними, що потребує побудови теоретичних моделей для пояснення цих явищ – цим ми й

займаємося. Ми співпрацюємо з нашими італійськими та взагалі з європейськими колегами вже багато років. Коли почалася війна, ми одразу відчували підтримку наших колег із різних країн: почали розроблятися

спеціальні програми на рівні міністерств освіти і науки, європейських організацій, щоб підтримати вчених України. Наші італійські колеги приїжджали до Харкова на спільні конференції, які ми проводили в

Жінки в науці

нашому університеті, тому для них Каразінський університет – це місце, яке вони добре знають. Ми евакуювалися разом із моїм колегою з інституту астрономії, Володимиром Ахметовим, і його сім'єю – троє дітей та батьки похилого віку. Це було два роки тому – довга дорога автівками через усю Україну та Європу. Наші італійські колеги чекали на нас і зробили все, щоб знайти житло, роботу, допомогти влаштувати дітей до школи. Я хочу сказати величезне спасибі науковому директору Італійського інституту астрофізики Філіппо Зербі, професору Массімо Капаччіолі і всім, хто допоміг і продовжує підтримувати нас. Позаяк, ми все одно сумуємо за домівкою, і я впевнена, що ми зможемо в майбутньому повернутися і продовжити розвивати науку в Україні.

– У нашій газеті стала популярною рубрика «Жінки в науці», тому не можу не запитати: що особливого додають жінки науковому руху та розвитку науки в цілому?

– Направду, я не бачу відмінностей у науці між чоловіками та жінками, хоча в радіоастрономії саме в Україні чоловіків більше. Для мене гендерне питання не має великого змісту. Важливий інший сенс, що вчені – це ті люди, які здатні штовхати країну вперед, і що прогрес країни неможливий без прогресу науки. А скільки за тим стоїть жінок напевно не важливо...

– Що ще залишається нерозкритою таємницею в космічній царині, яку Ви досліджуєте? Та які б відкриття Вас зробили щасливою?

– Кожне навіть невелике відкриття робить мене щасливою... ненадовго, бо знову з'являються нові питання і знову ми шукаємо на них відповіді. Цим наука і цікава.

– Війна і наука, що на Вашу думку може

сприяти перемозі України в боротьбі зі злом?

– Ми маємо зберегти наші наукові школи попри все. Саме це робить наше суспільство унікальним, і від цього залежить наше майбутнє.

– Пані Олено, пригадайте початок війни. Як змінилося Ваше життя після 24 лютого? З якими труднощами довелося боротися?

– Сильно змінилося... кількома словами не описати. Оговтавшись від вибухів та бомбардувань, довелося залишити родину у Харкові та переїхати до Італії, аби мати змогу продовжувати наукові дослідження. На рахунок досліджень – директор Науково-дослідного інституту астрономії Вадим Кайдаш – справжній герой – ховав наші робочі комп'ютери з даними, щоб врятувати результати співробітників від бомбардувань – це праці довгих років роботи. Інститут продовжує роботу і це заслуга і директора, і багатьох співробітників, які залишилися в Харкові. Це дає надію, що ми все зможемо зберегти для майбутнього.

– Які цілі ставили перед собою в умовах війни? Чи вдалося їх реалізувати?

– Цілі під час війни – продовжувати працювати, читати лекції, підтримувати студентів та зберігати зв'язок із колегами. Ми зараз у різних місцях та в різних умовах, але ми маємо зберегти наші колективи в університетах, в академії наук. Нам потрібна підтримка суспільства та держави. Наукові колективи – тендітні острівки освіти, і якщо вони зникнуть, то потім доведеться витратити десятиліття, щоби їх відновити, якщо взагалі це вдасться. Такий прогноз невтішний буде для України, бо без науки країну чекає запад.

– Бути жінкою, науковцем у час війни – це серйозні випробування? Що або хто надихав?

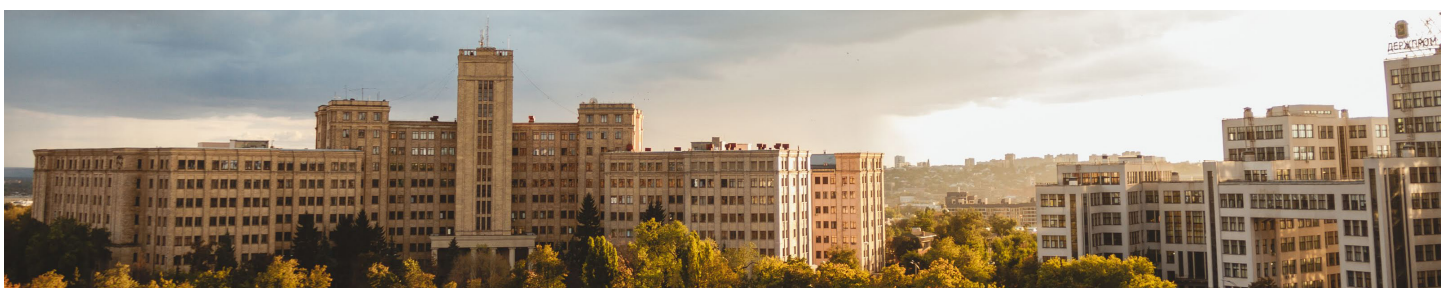
– Війна загалом важке випробування для всіх. Жінки можуть виїхати із країни, але наші сім'ї, частина нас залишилися в Україні. Мій чоловік – професор філософії – у Харкові, моя донька, студентка – не захотіла їхати з України. Ми – вчені, але ми також мами, дружини, які зараз далеко від своїх родин. Напевно, це найскладніше. Надихають наші студенти, які попри все хочуть продовжувати навчання і працювати в науці. Світлячок мотивації – моя донька Ліза, яка під час війни створила науково-популярний клуб у Львові, де молоді науковці читали лекції з різних галузей науки.

– Пані, Олено, наостанок хочу запитати про мрії, плани, сподівання... Ваш меседж людству? З якими думками зустрічаєте весну-2024?

– Мрія у нас у всіх одна – щоб війна закінчилася. Тоді і плани почнемо будувати. Мій головний меседж людству... годі витратити гроші на війні! Запускати ракети треба не на міста, а до Місяця чи до Марсу із командою дослідників, будувати нові інструменти, удосконалювати технології, створювати масштабні науково-технічні проекти. Ресурси планети вичерпні, тож треба не боротися за ресурси, а спільно шукати нові можливості їх отримувати. Саме це покращить якість життя і від цього залежить майбутнє людства.

Весна завжди приносить надію. Для давніх людей – це було дивом – «повернення Сонця», а значить і життя продовжуватиметься. Зустрічаю весну з надією...

Ліна ТИМАРСЬКА.

Ексклюзивне інтерв'ю

ТИМКО Й ТОВАРИШІ. ЩО ЗАГРОЖУЄ ПОПУЛЯЦІЇ БАБАКІВ НА ТЕРЕНАХ СУЧАСНОЇ ХАРКІВЩИНИ?

2 лютого відбулося щорічне Каразінське святкування Дня бабака, на якому Тимко напророкував ранню весну... Шановне панство, а раптом наш Тимко – представник останнього покоління бабаків на Харківщині? На жаль, звучить як реалістичний прогноз, адже наші тваринки не тільки пережили окупацію, а й страждають від біологічних змін у степових зонах України. Наразі ці легендарні створіння занесені до Червоної книги. Ми поговорили з завідувачем університетської лабораторії Володимиром Грубником та дізналися не тільки про біостанцію Каразінського, а й про можливе майбутнє бабків...

– З чого почалася ваша робота в університеті?

– З Каразінським я пов'язаний із 1993 року, коли вступив на перший курс біологічного факультету. Декілька років після закінчення навчання працював інженером на біологічній станції в с. Гайдари. У 2009 році мене запросили на посаду завідувача лабораторії екології водних організмів. Відтоді й працюю в університеті.

– Розкажіть про університетську лабораторію «Східні степи».

– Станція була створена для вивчення степів, бо вони перебували під впливом людей – антропогенного фактора. Степів ставало менше й менше, у сільському господарстві намітився перехід від вільного випасу худоби до прив'язного способу утримання. Це дуже негативно впливало на стан степів: нема випасу, нема різноманітності трав'я. Степи стають меншими за площею, втрачають свою сутність. Тому й було створено лабораторію, яка займається їхнім дослідженням. Туди будь-хто може потрапити, бо заповідна справа – це відкритість, усі національні парки відкриті для відвідування.

– А лабораторія екології водних організмів?

– Я з неї й починав свою «реінкарнацію» у житті університету. Її мета – спостері-

гати за екологією створеного в 60-х роках Печенізького водосховища. Потрібен був науковий супровід до цього об'єкта, і ми за це взялися.

– Яка історія започаткування Дня бабака в нашому університеті?

– Це було 20 років тому. Ми сиділи з паном Токарським, чаювали. Тоді прийшла Людмила Доля, запропонувала піти за американцями, адже в нас є бабаки, а дня немає. Ми порадилися і вирішили, що це хороша ідея, вона допоможе привернути увагу як до тварин, так і до університету. Минулого року приховували подію до останнього, бо велика кількість людей – це небезпечно в умовах війни. Тому видали інформацію аж напередодні святкування. Зараз так само, без зайвого галасу. У цьому році було чудово – лаконічно, швидко. Організація мені дуже сподобалася.

– Цього разу Тимко сам прокинувся, чи довелося будити?

– Тимко спав до моменту приїзду на біостанцію. Зранку його дістали з льоху, де вони зимують. Зазвичай їх дістають на

початку лютого. Це не був стрес, він спав усю дорогу, а прокинувся за 5–7 хв до того, як ми посадили його в хатинку, з якої діставали на віщування.

– Як часто бабаки помиляються у своїх прогнозах?

– Це психологічний момент, але дійсно є ознаки, за якими можна зв'язати дальні прогнози з їхньою поведінкою. Наприклад, коли він часто починає прокидатися на початку лютого. У бабків неглибока гібернація, процеси в організмі продовжують йти. Якщо бабак якось фізіологічно розуміє, що треба прокинутися, він це робить. Але якщо розуміє, що далі ще буде зима – знову лягає.

– Тимко вже дорослий, чи ви знаєте, хто буде його замісником?

– Кандидат є. На додаток, ми, знаючи, як Тимко провів минулий рік, мали обережні прогнози з приводу того, буде це він, чи його наступник. Ми підготували дублера, та, на щастя, він не знадобився в цьому році. Далі будемо дивитися. Дуже погано, що в нас нема маленьких байбачат. Їх же

Ексклюзивне інтерв'ю

треба хоч мінімально зробити ручним, бо дублер, який міг би бути замість Тимка, був би дуже агресивний. Не знаю, що було б прогнозом.

– Тимко пройшов окупацію в селі Нестерівка. Розкажіть, наскільки це був травмувальний досвід?

– Війна взагалі для бабаків – це дуже травмувальний досвід. Минулого року в нас не з'явилося жодного нового бабака. Ще й надто, на наших стаціонарних ділянках, на яких ми проводимо дослідження їхнього сімейного стану, також не було жодного бабака. Оцей пресинг, пов'язаний з вибухами, безумовно, впливає на психологічний стан. Скоріш за все, у природі також не було байбачат, як мінімум у частині, де йдуть бойові дії. Куп'янський район – це осередок їхнього розміщення. У нас є дуже великі побоювання, що в природі також буде велике зниження чисельності бабаків. Зважаючи на те, що в них не дуже довга протяжність життя, у нас випадає вже два покоління. Це серйозний вплив на популяцію. Зараз у нас «в колекції» 20 бабаків, за останні два роки ніхто не народився й не помер.

– Як ви реабілітували Тимка та його сім'ю після окупації, як покращували їхній стан?

– Під час окупації з ними були наші біологи. Усе, що вони могли робити для бабаків, вони робили. Молоко брали в сусідів, траву косили, щоб зробити корм. Бабакам було що їсти, але вони були в стресі від звукового навантаження. Зараз така сама ситуація, як і була, бо лінія зіткнення близько, й там дуже гучно.

– Які головні причини такої невтішної ситуації з популяцією?

– Їхній головний осередок – це Луганська та Харківська області. На початку ХХ століття бабаки залишилися тільки на сході Луганщини. Там був конезавод, і звідти за 100 років вони заселилися по всіх зручних для них місцях. На початку 2000-х років популяція в цих областях налічувала понад 50 тис. осіб. Це дало можливість Українському товариству мисливців і рибалок проводити промисел бабака для отримання жиру та шкур, хоча ми були проти. Коли це рішення було ухвалено, ми, як науковці, не могли стояти осторонь, тому курирували процес з погляду

біологів, щоб не було перебільшень. Потім почав припинятися випас худоби, почали зменшуватися степові ділянки, де бабаки можуть жити, і у 2020–2021 році бабаків налічували 10 000, хоча й це оптимістичні цифри... Експлуататорам вигідно, щоб на папері були великі кількості. Але, за нашими підрахунками, було близько 5 000. Зараз, я думаю, може статися таке, що наша колекція бабаків у Нестерівці стане банком генетичного матеріалу для бабака в наших степах в принципі. Останні роки ще й відбувається варварське виорювання земель, які потенційно могли б стати місцем для життя бабаків. Усі ділянки степу, які хоч трохи підходять для ведення сільського господарства, розорюються. Бабак – це ядро біоценозу, до нього прив'язані інші види рослин і тварин. Тому всі степові угруповання приходять зараз до занепаду по всій Україні.

– Як українські дослідники вивчають та моніторять популяції бабаків?

– Спочатку йде картографічна робота: дивимось на карті ділянки, де вони можуть бути. Перед війною використовували коптери. З них добре видно на ландшафті, де вони живуть. Потім спостереження візуальне, у бінокль. Ми маємо свою напрацьовану схему.

– Чи існують заходи управління популяціями бабаків в Україні, і як вони здійснюються?

– Дуже складно це робити. Закон допускає, але я не знаю ситуації, коли б це вдалося. Землі відведені під випас худоби, а випасу немає. Замість цього господар, наприклад, сіє пшеницю. З погляду закону, – це наче добре, але з екологічної – погано. Намагаємося з цим боротися, але це складно.

– Є зараз можливість, що в найближчі 10 років їх приберуть із Червоної книги та популяція відновиться?

– Ні, такого не може бути. Випасу не буде, нові степові ділянки формуватися не будуть. Ті, які є, не підходять, з біологічної думки. Може статися так, що наші бабаки стануть єдиними, які залишаться в Україні. Ситуація дуже критична.

Меланія РИБАЛКО, кореспондентка.

Два роки війни. Студенти Каразінського: чим живуть та чого прагнуть?

СТУДЕНТ 2 КУРСУ МАГІСТРАТУРИ ННІ «ФІЗИКО-ТЕХНІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ» МИХАЙЛО ЩУКА: «НАМАГАЮСЯ ВІДНОВИТИ НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ, ОСКІЛЬКИ ЦЕ ЧАСТИНА МОЄЇ ОСОБИСТОСТІ»

У поле студентської рубрики потрапили три юнацьких весівіти. До вашої уваги – інтерв'ю зі студентом 2 курсу магістратури Навчально-наукового інституту «Фізико-технічний факультет» Михайлом Щукою.

Михайло Щука народився в селі Лозова Харківської області, навчався в ліцей-інтернаті «Обдарованість», де написав роботу МАН з експериментальної фізики на базі кафедри медичної фізики та біомедичних нанотехнологій фізико-технічного факультету. Зараз навчається на 2 курсі магістратури за напрямом «Прикладна фізика та наноматеріали».

До початку війни студентське життя Михайла було дуже плідне та насичене: два роки був головою студентської ради, рік головою наукового товариства факультету, членом гільки міжнародного товариства фізиків-оптиків SPIE (згодом президентом), також членом гільки міжнародного товариства OSA (згодом президентом), має на своєму рахунку 3 наукові

публікації в міжнародних журналах та 10 міжнародних наукових конференцій.

Михайло Щука є дворазовим стипендіатом стипендії Президента України, дворазовим стипендіатом конкурсу ЗавтраUA, одним з двох в Україні переможців гранту SPIE для молодих науковців, та єдиним стипендіатом Tocris Bioscience в Україні. Окрім участі у різних конференціях, таких як Science Slam у Харкові, всеукраїнському турнірі фізиків, міжнародному Sciteen, Михайло також організовував наукові та науково-поляризаційні заходи, такі як перша у Харкові міжнародна конференція для іноземних студентів, перша в Україні міжнародна конференція для школярів та студентів молодших курсів. Для хлопця також є дуже цінною підтримка ліцеєм «Обдарованість» та співпраця з командою університету: «Це неперевершені люди, без яких мені не вдалося б досягти такого рівня».

Крім фізики хлопця також цікавлять бокс, шахи, програмування та викладацька діяльність.

– Привіт, Михайле! Як змінилося твоє життя після 24 лютого 2022 року?

– Початок війни мені складно забути. 23 лютого до 4 ранку я писав бакалаврську дипломну роботу, а 22 лютого останній раз був в П'ятихатках на лабах, – моя лабораторія згоріла в перші дні війни. Тому, коли все почалося, емоції зашкалювали. Я перейшов з Харкова до батьків, продовжував навчатися та паралельно проходив курси з програмування. Через кілька місяців я вирушив на Західну Україну у пошуках роботи. І наразі продовжую працювати розробником програмного забезпечення. Проте повернувся до рідного Харкова. Це місто мене мотивує. В мене з'явилася любов до вирощування різних екзотичних рослин таких, як манго, ананас, авокадо. Крім цього, паралельно я почав навчання

на магістерській програмі на факультеті РБЕКС Каразінського університету, оскільки в додаток до медичної фізики, хочу отримати знання з електротехніки, робототехніки. Через те, що більшість обладнання була знищена в П'ятихатках, зараз складно проводити дослідження. Основні дослідження проводяться in silico, тобто комп'ютерним моделюванням. Проте і тут я обмежений, оскільки немає достатньо потужного комп'ютера.

– Як війна вплинула на цілі, які ти ставив собі перед початком війни?

– Вона їх не змінила. Все життя перевернулося догори дригом. В одну мить я втратив бачення свого розвитку як науковця, оскільки втратив попередні можливості. І тоді я зрозумів, що досягати цілей можна різними шляхами. І навіть більше: йти можна двома стежками, зустрічати перепони на кожній та долати їх. Це робить тебе більш універсальним. Зараз намагаюся відновити наукові дослідження, оскільки це частина моєї особистості. У пошуках європейських грантів для комплектування достатньо потужного комп'ютера, щоб можна було проводити моделювання молекулярної динаміки.

– А що далі?

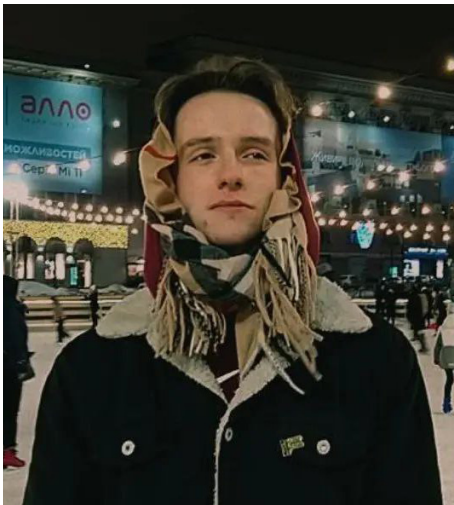
– Далі буде Перемога, квітуча та незалежна Україна. Я чудово розумію, що моєму поколінню відновлювати країну та закладати основи новітньої країни. Бажаю терпіння та наснаги українцям. Боріться – поборете! Доволі часто трапляються ситуації, коли хочеться опустити руки, відмовитися від якоїсь шаленої ідеї. Не треба, шаленійте!

Дар'я ГРЕЧУХА,
студентка групи СМК-41
соціологічного факультету.

Волонтерство

СТУДЕНТ 3-ГО КУРСУ ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНИХ МОВ БОРИС ГОРОХОВСЬКИЙ: «МОЖЕ ТАК СТАТИСЯ, ЩО СПОЧАТКУ ТИ ДОПОМАГАЄШ КОМУСЬ, А ПОТІМ ХТОСЬ ДОПОМАГАЄ ТОБІ»

Про волонтерський рух в Україні, про українців, що допомагають одне одному попри всілякі негаразди сьогодні з захопленням говорять у багатьох країнах світу, називаючи це явище унікальним. Ми підготували наступну розмову зі студентом 3-го курсу факультету іноземних мов Борисом Гороховським, який долучився до важливої справи під час випробувань, що випали на долю нашої країни. Борис Гороховський:

– Насправді, моя участь у волонтерській діяльності виявилася досить неочікуваною, можна сказати, випадок долі. У той момент моя бабуся отримувала гуманітарну допомогу, і я супроводжував її, оскільки вона самостійно не змогла б дістатися додому. На роздачі зустрів деяких знайомих зі шкільних років, які там працювали. Хлопці запропонували мені: «Нам потрібен ще один волонтер, бо нам не вдається впоратися вдвох. Багато людей не можуть або не хочуть допомагати». І я доєднався допомагати тим, хто потребує цього.

Серед наших обов'язків – заповнення всіх необхідних бланків з відомостями про кількість та вид гуманітарної допомоги, яку ми привезли, а також реєстрацію осіб, що її отримують. Крім того, ми відповідали за розвантаження всієї надісланої гуманітарної допомоги та індивідуальну видачу

цих матеріальних благ кожній зареєстрованій особі, яка має пільги або відповідне посвідчення.

– Чи зіткнулися ви з якими-небудь викликами або труднощами під час волонтерської роботи?

– Не можу сказати, що я мав які-небудь серйозні проблеми. Зазвичай гуманітарну допомогу отримували люди похилого віку, тому іноді вони могли дуже перейматися, чи отримають вони все необхідне, або ж через обмежений час видачі. У таких випадках нам доводилося трохи підвищувати голос, щоб бути чутими та видимими, заспокоювати людей та просити їх ставати у чергу. Ми оголошували імена за списком, давали вказівки, усі могли прийти, пред'явити паспорт, поставити підпис та отримати необхідне. Крім цього, не згадую жодних інших проблем.

– Які цікаві моменти чи історії протягом волонтерської роботи?

– Пригадую милі моменти, коли діти бачили, що ми працюємо від ранку до вечора: розвантажуюмо машини, складаємо товар, звітуємо, перераховуємо. У нас було багато роботи, і часто навіть не вистачало часу на нормальний обід чи відпочинок. Тоді ці маленькі українці, абсолютно не знайомі, підходили до нас й приносили цукерки, напої – воду чи сік. Пам'ятаю, одна бабуся теж вирішила попікнутися про нас і принесла обід для всіх трьох. Це і є Україна, країна світлих людей.

– Чому волонтерська діяльність є важливою у відновленні та підтримці громадських ініціатив під час війни?

– На мою думку, не буде перебільшенням сказати, що саме завдяки волонтерам та добровольцям наша країна зберегла свій суверенітет, зупинила російську агресію на сході та відновила боєздатну армію з високим моральним духом. Це свідчить про те, що ми віддані своїй країні та робимо все можливе для покращення життя

людей. Тому я вважаю, що підтримка громадських ініціатив, волонтерської діяльності, а також донати є вкрай важливими. І ті, хто мають змогу приєднатися до цих зусиль, повинні це робити, оскільки це сприяє нашому майбутньому та робить великий внесок у загальний добробут.

– Яким чином волонтерство вплинуло на вас та ваші погляди на життя?

– Волонтерство відкрило мені очі на людей. У загальному, моє волонтерство було дуже позитивним. Навіть у непогожі дні ми пропонували всім прийти до нас, щоб не стояти під дощем. Хоча було трохи незручно через тісноту, але всі ставилися одне до одного з розумінням і повагою. Звісно, бували і прикроці. Я не хочу конкретизувати, але бувало різне, приходили і пияки, намагалися щось вкрасти. Після таких випадків була можливість швидко проаналізувати цю людину та зрозуміти, чи потрібна їй допомога, чи ж вона намагається скористатися чужою добротою.

– Якою ви бачите роль студентів у волонтерській діяльності під час конфліктів та кризових ситуацій?

– На мою думку, роль студентів у волонтерській діяльності є надзвичайно важливою. Хоча більшість студентів, відверто кажучи, можливо, не бажають цього робити, якби їх попросили, або, точніше, навіть змусили, проте це є добровільною справою. Я вважаю, що в кризовій ситуації, у якій ми зараз, допомагати всім, хто цього потребує, є пріоритетом. Адже ти студент, і, як нам казали викладачі, коли ми вступали до університету, «спочатку ти працюєш на свою репутацію, а потім репутація працює на тебе». Може так статися, що спочатку ти допомагаєш комусь, а потім хтось безпрецедентно допомагає тобі. Це дуже добре. Це класно. І так має бути.

Анастасія ОДИНЕЦЬ,
кореспондентка.

Діалоги про лідерство!

СТУДЕКАНЕСА ФАКУЛЬТЕТУ МЕВ ТА ТБ АННА АНГЕЛІС: «УПОРАТИСЯ З ВИКЛИКАМИ МАЙБУТНЬОГО МОЖНА, ДОДАВШИ «СЕРЦЕ» ДО «ГОЛОВИ» ТА ЦІНУЮЧИ «ЛЮДСЬКУ» СКЛАДОВУ ЛІДЕРСТВА»!

Об'єднаність студентів – це спосіб знайти підтримку, натхнення та можливості для зростання. Усі такі різні за походженням, інтересами та здібностями, але ця різноманітність – це і є сила.

Знайомтесь, наступний всесвіт, сповнений яскравого саява, драйвовий експірієнс від Анни Ангеліс – голови студентської ради факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу. Креативна, активна, запальна студентка розповіла про своє навчання, головування та опору на лідерські якості у складні часи.

– Розкажи про себе, про свій шлях до студекана. Обиратися лідером студентського самоврядування факультету було спонтанним рішенням?

– Моє рішення не було спонтанним. Ще з 10 класу я слідувала за студентською радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу,

і я була впевнена, що оберу саме цей факультет. Уже на 1 курсі я вступила до лав студради, стала копірайтером. Потім мене підвищили до координатора піар-відділу. І через 2 місяці мені запропонували пост заступника голови, я погодилася. У червні 2022 я стала в.о. голови студради, а через 3 місяці я подала кандидатуру на вибори. Мою команду обрали. І той весь час ми розвивали факультет. Тож я вирішила, що хочу піти на другий термін.

– Виходить, ти другий термін головуєш, які враження? Який дієвий механізм роботи у команді?

– Мої враження неймовірні, це великий ехрегієнс в керуванні людьми, у очолюванні команди, яка підтримує мене, слідує за моїми планами, ідеями, діями. Я добре розумію, що таке готовність команди зустрічати зміни та бути ефективними в них, як долати стреси у колективі, щоб команда разом з тобою мала сили й хотіла працювати. Щоб створити атмосферу довіри, лідери мають закликати членів команди ділитися страхами, проблемами, варіантами того, як команда може з ними впоратися, дбати одне про одного, допомагати, демонструвати розуміння та підтримку. Упоратися з труднощами можна, додавши «серце» до «голови» й «рук» та цінуючи «людську» складову лідерства.

– На початку війни, що допомагало тобі продовжувати далі, знайти сили, не впадати в розпач, творити?

– Я живу в Мерефі, хоча це й порівняно далеко від Харкова, але все одно було чути вибухи, і це інколи мене виштовхує з колії. Але, коли мій друг із Маріуполя, з яким я не мала зв'язку 3 місяці, написав мені, це мене запалило. І я вирішила, якщо він живий, в активі, і я зможу бути живою. Мене мотивувала моя команда, і те, що ми залишаємося найкрутішим факультетом і найактивнішою командою, тож мені не хотілося знижувати цю планку.

– Які проєкти готує студрада найближчим часом? І які за весь твій час у студраді були найкрутішими?

– Найближчі проєкти – розвивати надалі наш YouTube-канал, додавати прикольні ідеї, по типу «Леви на джипі», тільки зробити це в університетському форматі. Хочемо робити більше offline івентів, це наш пріоритет. Не хочеться розкривати карт, тож слідкуйте за анонсами на нашій сторінці.

Найкрутішими були IRTB Management – про менеджмент, про піар соцмереж. А також Meet&Discover, куди ми кликали спікерів із різних країн, там можна було поспілкуватися і зі спікером, з носієм англійської, дізнатися культурні сфери кожної з країн, розв'язувати проблеми певної держави.

– Молодь зараз – це основні агенти змін, які активно включаються в життя університету. Як гадаєш, що у Каразінському не вистачає для молоді?

– Не вистачає безпечних місць, але, на жаль, ця проблема доки триває війна, не зникне. А загалом молоді треба активізуватися, старанно працювати, щоб досягати результатів. Тому всього вистачає, потрібно лише вперто йти до мети.

– Що для тебе Каразінський і студрада?

– Каразінський – це, без перебільшення, сім'я, я тут знайшла нових друзів, важливі контакти, знайомства, які допомагають реалізувати себе. Студрада – це теж сім'я, тільки маленька. Це милі, талановиті люди. Хочеться всім побажати терпіння, і в плані навчання, і в плані перемоги. Студентам хочеться побажати вчитися брати на себе відповідальність вже сьогодні, бо, нам в майбутньому розвивати нашу державу.

Єва ВОЛОДЬКО, студентка 2 курсу відділення «Журналістика».

Студенти досліджують тему!

ЯК НАС ЗМІНИЛА ВІЙНА – ВІДПОВІДІ В ІНТЕРВ'Ю ІЗ ПРАКТИЧНИМ ПСИХОЛОГОМ

Про те, як на нас впливає війна і чи готові ми повернутися до навчання офлайн, розповість професорка кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій, практичний психолог Ольга Скориніна-Погребна.

– Пані Олю, як, на вашу думку, змінилося суспільство за період війни?

– У залежності від регіону проживання та особливостей воєнної ситуації зміни в кожному з нас є індивідуальними. Для когось війна спровокувала загострення негативних рис та власних негативних життєвих сценаріїв.

Наведу приклад: зараз досить розповсюдженим є волонтерські рухи, на які люди теж по-різному реагують. У мене був випадок, коли на консультацію прийшла дівчина, яка весь гарячий період у Харкові розвозила в небезпечні регіони їжу, і в один момент припинила це робити. Це сталося після того, як в одному з районів чоловік, вийшовши за готовою їжею поставив їй незручне запитання, мовляв, «чи довго ви будете нас душити ще супами». Але, безперечно, є і доброзичливі люди, які на волонтерську діяльність реагували з вдячністю.

Також дуже змінюється комунікативний простір у кожного із нас, це здебільшого пов'язано з особливостями ставлення до війни, та до країни-агресорки. Є родини, які розпадаються, є родини, які об'єднуються у зв'язку із різною політичною ситуацією. І на такі трансформації кожен реагує по-своєму. Дуже багато людей із травматичним досвідом, пов'язаним зі зміною звичної комунікації, родинної ситуації. Це друге, на що маємо зважати, говорячи про зміни суспільства під час війни.

Наступна зміна, на яку хотілося б звернути увагу, – загострення полюсів особистісної структури. Тобто люди, які за своєю природою були в позиції рятівника, почали реалізовуватися дуже активно, особливо яскраво це було виражено у 2022 році навесні, коли ситуація в Харкові була критичною. І навпаки – люди зі споживацькою формою поведінки яскраво демонструють певний егоїзм до оточення. Відбулась певна «поляризація» людей із загостренням їхньої внутрішньої суті.

Ще одна важлива зміна, яка відбулась з українцями: зараз у нас дуже деформоване сприйняття небезпеки. Якщо говорити про наші інстинктивні засоби самозбереження, то існує три форми поведінки: агресивна (напад), втеча та завмирання. Сьогодні ми настільки вже звикли до небезпеки, а особливо ті, хто в гарячих точках, що ми втрачаємо інстинкт самозбереження.

– Щодо студентів, чи вплинула війна на їхнє ставлення до навчання?

– Ми вже так звикли до онлайн-формату під час пандемії, що я не можу виділити чітких змін. Вмотивовані студенти, які мали прагнення до знань та отримання компетентних навичок, продовжують це робити попри війну. На власному прикладі можу сказати, що навіть у період блекаутів, якщо була можливість та ресурси проводити пари, то ми могли проводити ці заняття в повному обсязі. Тут все залежить від бажання не тільки студентів, а й викладачів. Тобто, якщо є позитивна навчальна мотивація спрямована на досягнення успіху – студентська активність буде зберігатися.

Ті студенти, яким необхідний був контроль в очному форматі, звичайно, для них ситуація лайтова. Вона вимагає зараз тільки формально робити завдання, які викладач надає зазвичай в асинхронному режимі. У зв'язку з цим для тих, хто не дуже прагне отримати знання, кому потрібні більше оцінки й диплом, для тих, звичайно, змінилось усе, навіть у позитивну сторону. Ми не можемо перевіряти на відстані, чи дійсно немає Інтернету, чи це студент каже, що немає Інтернету, для

того, щоб виправдати свою відсутність на парі. Тому в цьому випадку мова йде більше не про умови, у яких ми, а про бажання знаходити можливості.

– На вашу думку, після такого довгого періоду дистанційного навчання, чи готові психологічно студенти до повернення на очне навчання в період війни?

– Певна частина, можливо, і готова, певна частина – ні. Це стосується не тільки періоду війни, але й періоду після війни. Багато хто зараз за межами Харкова, у них немає фізичної можливості приходити на заняття. При поверненні до очного формату будуть охочі, хто вже адаптувався на новому місці, і не зможуть все кинути. Якщо ж брати безпосередньо період війни, коли зберігається небезпека обстрілів, то не стільки студенти вирішують це питання, як їхні батьки... Ризик небезпеки все одно буде зупиняти від систематичного очного відвідування закладу освіти, навіть за умов високої навчальної мотивації.

– Які поради/засоби могли б допомогти студентам адаптуватись до очного навчання?

– Якщо мова йде про воєнний період, тут доречний вислів – «немає дорожчє нічого, ніж людське життя». І чи є сенс йти на ризики з очним навчанням, щоб поліпшити фрагментарні компетентності та ризикувати своїм життям, коли є можливість дистанційно в більш безпечних місцях отримувати знання? Я вважаю, що ні. Якщо ми говоримо про післявоєнний період, то перехід до очного навчання повинен бути поступовим. Для того, щоб дати психіці можливість взагалі не тільки адаптуватись до навчального процесу в аудиторії, а й на психофізіологічному рівні просто привчити свою психіку до необхідності пересуватися в систематичному порядку з безпечного, насидженого теплого місця. Основною рекомендацією є поступове повернення до очного навчання в ситуації безпечної безпосередньо на макрорівні.

Тему досліджувала
Діана ОБЧАРЕНКО, студентка.

До 130-річчя від дня народження академіка Миколи Барабашова

СПІВГРОМАДЯНИН НЕБА, РЕКТОР, АКАДЕМІК МИКОЛА БАРАБАШОВ. СПОГАДИ ПРО ВЧИТЕЛЯ.

Ім'я видатного вченого – академіка Миколи Барабашова широко відоме не тільки в Україні, а й далеко за її межами. Все його творче життя пройшло в Харкові і було присвячено астрономії – науці стародавній, фундаментальній та водночас захоплюючій. Микола Павлович присвятив своє життя вивченню тіл Сонячної системи, був одним з основоположників по суті нової науки – планетології і проводив вивчення Місяця і планет на початку космічної ери людства. Для успішного освоєння Місяця і найближчих до нас планет, для здійснення таких завдань, як посадка і пересування космічних апаратів на поверхнях планет і супутників, потрібно було знати властивості цих поверхонь і, в цілому, фізичні умови на цих тілах. Харківська школа планетологів, яку створив і очолював М. П. Барабашов, успішно вирішувала всі ці складні завдання й забезпечувала потрібними даними космічні дослідження Місяця та планет.

Народився М. П. Барабашов в Харкові 30 березня 1894 р. в інтелігентній родині. Його батько був відомим професором-офтальмологом і завідував клінікою та кафедрою Харківського університету. Мати закінчила Харківську консерваторію і присвятила своє життя родині та вихованню дітей. У будинку часто звучала класична музика, Микола Павлович її любив і сам грав на скрипці. Він навчався в 1-й Харківській гімназії і в 1912 р. після закінчення навчання отримав срібну медаль. Навчався він старанно, багато читав. Астрономія захопила його увагу ще в дитячі роки. Коли батько подарував йому підзорну трубу, він став багато спостерігати Місяць, Венеру, супутники Юпітера і кільця Сатурна. Одночасно освоював фотографування Місяця. У ті роки це було непросто, оскільки фотографія тільки входила в життя людей і була рідкісним і досить дорогим захопленням. Астрономічні спостереження

настільки захопили Миколу, що він самостійно став виготовляти телескоп. У 15 років він уже публікує спостереження сонячних плям, Венери, Марса не лише в місцевих газетах, а й у французькому журналі «L'Astronomie». Одного разу йому пощастило поїхати разом з батьком у Париж, куди батько досить часто виїжджав у наукові відрядження. Там відбулася зустріч, про яку мріяв би будь-який аматор астрономії. Каміл Фламмаріон – видатний французький популяризатор астрономії, знавець неба і його таємниць – прийняв майбутнього академіка. Він не тільки поговорив з Миколою, а й подарував йому свою книгу з автографом: «Моєму новому колезі М. Барабашову від співгромадянина неба К. Фламмаріона». Уявіть собі враження юнака від цієї зустрічі і той заряд творчої енергії, який він від неї отримав, адже Фламмаріон був його кумиром задовго до зустрічі.

До 130-річчя від дня народження академіка Миколи Барабашова

Після закінчення гімназії Микола Павлович став студентом Юр'ївського університету (тепер – Тартуський університет, Естонія). Професор астрономії Юр'ївського університету К. Д. Покровський, який відпочивав влітку 1912 р. в Україні, порадив вступати саме до цього університету, бо обсерваторія при ньому була оснащена приладами та інструментами краще, ніж у Харкові. Для захопленого спостереженнями Миколи це мало істотне значення. На жаль, клімат у Прибалтиці був непридатним для юнака, і незабаром довелося повернутися в рідне місто, оскільки у нього виявилася небезпечна хвороба – туберкульоз легень. Тривале лікування вимагало чималих зусиль, однак повністю хвороба не відступила.

У 1914 р. він розпочав навчання у Харківському університеті. І з цього часу вся діяльність М. П. Барабашова як вченого,

педагога, популяризатора науки і громадського діяча була пов'язана з Харківським університетом, його кафедрою астрономії і Астрономічною обсерваторією.

У той час астрономію в університеті викладали видатні вчені – професори Л. О. Струве, М. М. Євдокимов і приват-доцент В. Г. Фесенков, який став згодом академіком. Про своїх учителів Микола Павлович завжди згадував з великою повагою. Після закінчення університету в 1919 р. М. П. Барабашова залишили на кафедрі астрономії для підготовки до професорського звання, але без права отримувати стипендію. Це були важкі роки громадянської війни. Тимчасово вдалося влаштуватися вчителем у школі, пізніше майбутній академік був зарахований до штату обсерваторії завгоспом, і тільки 1922 р. він отримав посаду астронома-спостерігача. У 1930 р. Миколу Павловича призначили

директором Астрономічної обсерваторії університету. Наукові проблеми, які доводилося вирішувати Барабашову, були найрізноманітнішими, а його дослідження принесли популярність молодому вченому. Зокрема, було кількісно встановлено, що під час повні місячні «моря» мають однакову яскравість незалежно від їхнього положення на диску Місяця, і саме у повні ця яскравість максимальна. Спостережувані особливості відбиття світла Місяцем він правильно пояснив сильною шорсткістю і пористістю його поверхні, поверхня Місяця складена вулканічними породами типу базальтів. Безпосереднє вивчення місячного ґрунту – реголіту посадковими космічними апаратами, а також перші зразки місячного ґрунту, які були доставлені на Землю, підтвердили це дуже важливе передбачення Барабашова. У зв'язку з цим у привітанні тодішньої Астрономічної ради з нагоди 75-річчя вченого було сказано: «Вам дано було пережити рідкісну для астронома радість: підтвердження космічними станціями Ваших висновків, зроблених біля телескопа, про будову місячної поверхні».

Як директор обсерваторії Микола Павлович добре розумів необхідність розвитку інструментальної бази. У 1935 р. під його керівництвом був створений перший вітчизняний спектроселіограф для спостережень Сонця в різних вузьких ділянках спектру, який кілька десятиліть був основним інструментом за програмою Служби Сонця. Микола Павлович добре орієнтувався у питаннях астрономічного приладобудування. Він власними руками відшліфував кілька дзеркал для аматорських телескопів. Виготовлений у студентські роки 27-см рефлектор Барабашов у 1931 р. передав обсерваторії. З цим інструментом і Барабашов, і його учні (А. Т. Чекирда, І. К. Коваль та інші) провели великі ряди фотометричних і візуальних спостережень Марса. За фотографіями, зробленими у 1948-1950 рр., учениця Миколи Павловича В. О. Федорець склала «Харківський фотометричний каталог місячної поверхні». Каталог набув широкої популярності, зокрема і за кордоном. Багато розрахунків для космічних досліджень Місяця було зроблено на його основі.

До 130-річчя від дня народження академіка Миколи Барабашова

У 1933 р. М. П. Барабашов став завідувати кафедрою астрономії Харківського університету, а у 1936 р. йому без захисту дисертації за сукупністю опублікованих наукових праць надають науковий ступінь доктора фізико-математичних наук. У період Великої Вітчизняної війни в евакуації Микола Павлович очолював кафедру астрономії і теоретичної механіки Об'єднаного українського університету в Кзил-Орді, який був організований на базі Київського та Харківського університетів. У важкі післявоєнні 1943-1945 рр. він був ректором Харківського університету. У той час потрібно було відновлювати будівлю університету і зруйновану наукову базу Астрономічної обсерваторії. Робота велася величезна, але у травні 1945 р. Микола Павловичу довелося залишити посаду ректора через загострення хвороби.

Дослідження в галузі фізики Місяця і планет принесли широку популярність не тільки М. П. Барабашову, а й Харківській астрономічній обсерваторії в цілому. У 1941 р. Микола Павловичу було надано звання Заслуженого діяча науки України. У 1946 р. на Генеральній асамблеї Міжнародного астрономічного союзу в Копенгагені він був обраний членом Комісії з фізичних спостережень планет і членом Комісії з дослідження Сонця. За ініціативи Миколи Павловича при Астрораді АН СРСР була створена Комісія з фізики планет, яку він очолював з 1949 р. У 1948 р. його обрали у дійсні члени Академії наук Української РСР.

Талант Миколи Павловича був багатограним. Він був не тільки видатним ученим і великим організатором науки, а й великим педагогом. Понад 50 років він читав лекції на кафедрі астрономії Харківського університету та інших вузів міста. Любив молодь і багато з нею працював. Багато його учнів стали кандидатами і докторами наук і працюють в різних установах. Завдяки його зусиллям Харківська школа астрономів міцніла і отримувала підтримку держави. У 1960-х р. з ініціативи Миколи Павловича розпочали будувати Чугуївську спостережну станцію (75 км від Харкова), де були встановлені 70-см рефлектор АЗТ8, хромосферний телескоп АФР2, і створено Лабораторію когерентної оптики. Спостережна станція стала основною

базою Харківського університету для телескопічних спостережень Місяця, планет, астероїдів і комет. Микола Павлович був також талановитим популяризатором науки і умів захопити своєю улюбленою астрономією багатьох слухачів, часто виступаючи перед робітниками, солдатами, простими харків'янами. Він читав лекції з астрономії для масової аудиторії, виступав на радіо, телебаченні, у пресі. Завдяки цій роботі він був широко відомим у місті і користувався великим авторитетом серед харків'ян. З ініціативи Миколи Павловича був створений Харківський планетарій.

Помер М. П. Барабашов 29 квітня 1971 р. у віці 77 років. Хвороба легень переслідувала його все життя, але попри це він працював удома у своєму кабінеті до останніх днів. Це дійсно яскравий приклад служіння та відданості науці. Всього три місяці він не дожив до чергового великого протистояння Марса. Упродовж свого життя він спостерігав три великих протистояння «червоної планети», кожне з яких збагачувало науку новими даними, новими відкриттями. Але залишилися його учні, залишилася створена ним наукова школа, і велике протистояння Марса 1971 р. довелося спостерігати автору цієї статті, тодішньому аспіранту Миколи Павловича.

Заслуги вченого перед вітчизняною наукою і вищою школою оцінені належним чином. Академія наук України заснувала премію імені академіка М. П. Барабашова. Її присуджують за видатні заслуги в галузі астрономії та експериментальної фізики, і першими її лауреатами стали учні Миколи Павловича – Ю. В. Александров, Л. О. Акімов і Д. Ф. Лупішко. Ім'ям М. П. Барабашова названо малу планету № 2883. На Марсі у північній півкулі є кратер Барабашов. До речі зазначити, що в Сонячній системі понад 40 об'єктів (кратери на Місяці, Марсі та Венері, малі планети) отримали імена астрономів Харківського університету – вчителів Миколи Павловича і багатьох його учнів. Його ім'ям названі вулиця і станція метрополітену в Харкові.

Мені пощастило бути учнем Миколи Павловича – його студентом і аспірантом. Доводилося часто бувати у нього вдома, слухати його лекції, обговорювати науко-

ві проблеми. Микола Павлович звернув на мене увагу, коли я був ще на третьому курсі, і запросив додому, щоб запропонувати мені взяти участь у науковій роботі з обробки панорами місячної поверхні, переданої на Землю АМС «Луна13». Цей мій перший візит до академіка в 1967 р. запам'ятався на все життя. Вразив, перш за все, робочий кабінет ученого – велика кімната, обставлена шафами з книгами і журналами. На шафах і столах по під стінами було багато різних приладів, зокрема і радіоприймач, виготовлений його учнями В. М. Дудіновим, Л. О. Акімовим, Л. В. Верозубом, щоб приймати сигнали першого штучного супутника Землі. Глобуси Місяця і Марса, карти Місяця. Посередині кімнати – великий робочий стіл з безліччю паперів, наукових журналів, статей. Микола Павлович розмовляв завжди зі мною як з рівним собі співрозмовником. А вдома у академіка завжди було гостинно та затишно.

Наостанок спогадів, зауважу, що створена Миколою Павловичем Барабашовим Харківська планетна школа продовжує активно провадити свої дослідження, примножуючи славні традиції свого Учителя. І це можна розглядати як глибоку шану світлій пам'яті вченого, для якого вивчення тіл Сонячної системи було сенсом усього його життя.

Професор Дмитро ЛУПІШКО, учень академіка Миколи БАРАБАШОВА.

Пам'ять

ПІШОВ ІЗ ЖИТТЯ ЗАСТУПНИК ДЕКАНА ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ З НАУКОВОЇ РОБОТИ, ПРОФЕСОР ВОЛОДИМИР ПРОКОПЕНКО: УНІВЕРСИТЕТ СПІВЧУВАЄ...

З глибоким сумом повідомляємо, що 15 березня 2024 року пішов з життя доктор філософських наук, професор, заступник декана філософського факультету з наукової роботи, професор кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада Каразінського університету Володимир Володимирович Прокопенко.

Володимир Володимирович навчався на філософському факультеті (1986), у 1990 році захистив кандидатську дисертацію «Критика як форма діалектичного заперечення», у 2012 році захистив докторську дисертацію «Пайдея Платона». У 1994–2004 роках працював на кафедрі філософії і політології Харківського національного університету внутрішніх справ. З 2004 року працював на кафедрі теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада філософського факультету Каразінського університету.

Багато років Володимир Володимирович був заступником голови та членом спеціалізованих вчених рад Каразінського університету, головою і членом разових спеціалізованих вчених рад. Він входив до редколегії Вісника Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Філософія. Філософські перипетії», був одним із засновників (1996 рік) першої в Україні та третьої у світі філософської кафедри ЮНЕСКО «Кафедра філософії людського спілкування». Володимир Прокопенко був членом оргкомітетів і відповідальним редактором матеріалів щорічних міжнародних наукових конференцій, членом оргкомітетів міжнародних наукових конференцій. Професор був знаним фахівцем з історії філософії, зокрема філософії Платона, платонізму й аристотелізму, філософії мови. Він вперше здійснив цілісну історико-філософську реконструкцію платонівського вчення про пайдею як основу платонівської

філософії, розробив і обґрунтував пайдейтичний підхід до прочитання текстів Платона, встановив відмінності між філософською, софістичною та риторичною пайдеєю, висунув і обґрунтував положення про принципово незавершений характер платонівських текстів.

Володимир Прокопенко є автором понад 100 наукових праць, його публікації та відеолекції привертають увагу філософської спільноти. Володимир Володимирович викладав базові курси бакалаврам, магістрам і аспірантам філософського факультету, керував науковими дослідженнями аспірантів, кваліфікаційними бакалаврськими й магістерськими роботами.

Багаторічна робота професора Володимира Прокопенка відзначена Подякою Харківського міського голови, Грамотами Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Почесною відзнакою «Медаль імені В. Н. Каразіна».

Висловлюємо щирі співчуття родині, друзям, колегам, розділяємо гіркість втрати. Світла пам'ять про Володимира Володимировича, справжнього професіонала, чудову та мудру людину назавжди залишиться в наших серцях!

*Колектив філософського факультету,
колеги, друзі.*